

Finlandsparken med omgivningar - Stockholms stad

Naturinventeringar - 2022

Adoxa Naturvård

Adoxa Naturvård

Tel: 0708 - 804582

E-post: janne.elmhag@adoxanatur.se

Postadress: Villa Skogshall, 641 99 Sköldinge

Hemsida: www.adoxanatur.se

Författare: Janne Elmhag

Foto: Janne Elmhag

2022-10-26

Reviderad 2023-02-05

Körsbär blommar rikligt i inventeringsområdet under våren och erbjuder både nektar och pollen åt många insekter, inte minst bin. Bären tar trastar och andra fåglar gärna hand om.

Titelbladets bild: Solitär jätteek med mycket högt bevarandevärde föredömligt sparad mellan huskropparna på Värtavägen och Tegeluddsvägen.

Sammanfattning

Under 2022 genomförde Adoxa Naturvård en naturvärdesinventering - NVI i Finlandsparken och längs Tegeluddsvägen intill Värtahamnen i Stockholms kommun. Området är relativt artrikt och viktigt för den biologiska mångfalden lokalt och regionalt. Området ingår i ett av Stockholms kärnområden för ekar varför det även är av nationell betydelse. Artrik ängsvegetation, äldre träd med håligheter och träd med fågelbon förekommer frekvent. De grova ekarna är särskilt viktiga ur ett naturvårdsperspektiv och de har en viktig funktion för eklevande organismers spridningsmöjligheter mellan Nationalstadsparkens norra och södra del. Några småfåglar hävdar revir i området och tre arter fladdermöss noterades. Död ved städas regelbundet undan men de gamla träden har enstaka döda grenar och stamavsnitt som fungerar som substrat för många organismer. Lågor och högstubbar förekommer dessutom i ädellövskogspartiet söder om Handelsbankens kontor samt i den vildvuxna västra delen av Finlandsparken.

Inledning/Bakgrund

Inför Stockholms stads planerad förändring av stadsutvecklingsområdet "Norra Djurgårdsstaden" har önskemål om ett ökat kunskapsunderlag beträffande naturvärden för delområdet "Tegeluddsvägen" framförts. Adoxa Naturvård fick därför av Iterio AB i uppgift att genomföra en naturvärdesinventering – NVI kompletterad med en trädinventering och en inventering av fladdermöss.

Metod

Arbetet inleddes med studier av satellitbilder och kartor vilket inkluderar historiska kartor från förra sekelskiftet och från 1950-talet. Databaser med uppgifter om växt- och djurarter gicks igenom varefter området besöktes vid 6 tillfällen under perioden april – augusti. Fåglar noterades vid varje besök i området.

NVI - naturvärdesinventering: Vid fältbesöken noterades, värderades och koordinatsattes naturvårdsarter och värdeelement. Naturvärdesbedömningen utgår från "Svensk standard SS 1999 000, 2014" detaljeringsgrad medel och tillägg "värdeelement" och "detaljerad redovisning av artförekomst". Bedömningen görs i fyra klasser med både arter och biotopernas egenskaper som grund. Bedömningen anger endast biotopens eller delområdets nuvarande värde för biologisk mångfald. Friluftsvärden, estetiska värden, ekonomiska värden mm vägs inte in i bedömningen.

Fladdermusinventeringen genomfördes med ultraljudspejling av flygande djur under två kvällar/nätter i juli. Fladdermössens för oss ohörbara frekvenser spelades in med hjälp av en ultraljudsmikrofon kopplad till en dator eller smartphone. Ett program i

datorn jämförde sedan de inspelade ljuden med kända ljud från 20 svenska fladdermusarter och det inspelade ljudet kopplades till en av dessa arter.
Mikrofon: Echometer Touch 2 Pro. Mjukvara: Echo Meter Touch Bat Detector.

Trädinventeringen: Samtliga träd med omkrets större än 25 cm registrerades. För bedömning av trädens bevarandevärde, vitalitet och övriga egenskaper har stöd hämtats från "Standard för trädinventering i urban miljö Version 2.0, Österberg J, SLU Alnarp, 2015". Följande data har bedömts för varje enskilt träd:

- Artnamn
- Stamdiameter
- Ålder
- Höjd
- Krondiameter
- Trädets vitalitet
- Risk (fallande gren eller stam)
- Bevarandevärde

Med *bevarandevärde* avses här en sammanvägning av trädets biologiska, kulturhistoriska, funktionella och sociala värden.

- Trädstammarnas omkrets mättes med måttband på det smalaste stället under brösthöjd (1,3 m) och angavs i cm.
- Trädens ålder uppskattades och angavs i tre olika klasser: 1 (0-60 år) 2 (60-120) 3 (>120) .
- Trädens höjd uppskattades och delades in i fem klasser: 1 (0-6 m) 2 (6-12) 3 (12-18) 4 (18-24) 5 (>24).
- Trädens krondiameter uppskattades och delades in i tre klasser: 1 (0-5 m) 2 (5-10) 3 (>10).
- Fem klasser gäller för trädets vitalitet: 1 god, 2 måttlig, 3 dålig, 4 mycket dålig, 5 död.
- Risken för att trädet eller en del av trädet ska falla ner har bedömts i fyra klasser: 1 låg, 2 måttlig, 3 hög och 4 akut.
- Fyra klasser gäller för trädens bevarandevärde: 1 mycket högt värde, 2 högt bevarandevärde, 3 visst bevarandevärde och 4 lågt bevarandevärde.
- För träd eller buskar med flera stammar mättes den grövsta stammen och antalet stammar angavs.

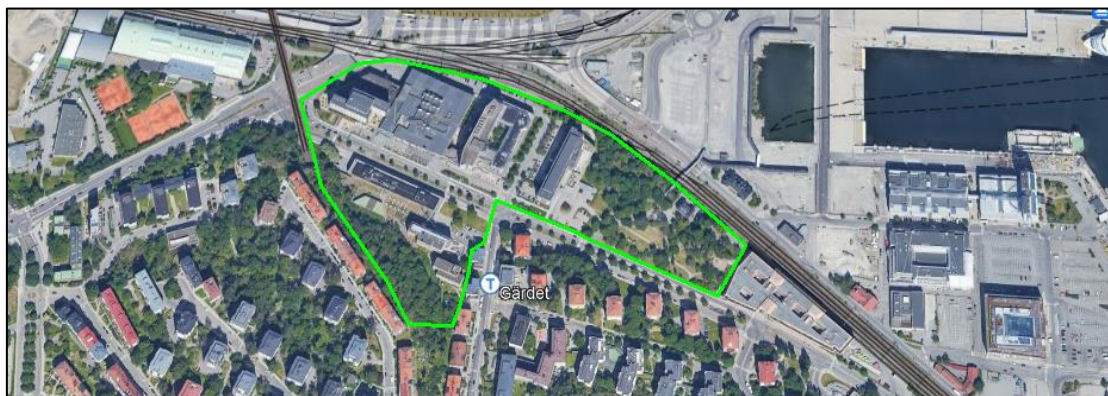
Samtliga träd har registrerats med Gps-koordinater och givits ett id-nummer från 1 – 308. Signalarter och rödlistade arter eftersöktes på samtliga träd. Utanför det egentliga inventeringsområdet eftersöktes ekar på södra sidan av Tegeluddsvägen (träd 70 – 74). Den enkla askallén mitt i tegeluddsgatan inventerades inte men består av 33 unga och till synes friska askar med en omkrets mellan 30 och 100 cm.

Databaser

Artportalen innehåller uppgifter om 17 skyddsvärda ekar varav 13 växer i Finlandsparken och resterande 4 vid Handelsbankens kontor på Tegeluddsvägen.

Beskrivning av inventeringsområdet

Inventeringsområdet är beläget öster om Kungliga nationalstadsparkens smalaste del. Ungefär vid Gärdets tunnelbanestation har områdena gemensam gräns (se karta 1 nedan och karta 2 sidan 11). Naturen består av fragmenterade lövskogsavsnitt, trädklädda parker, gräsmattor, alléer och solitära träd. Merparten av området består dock av byggnader, vägar och andra hårdgjorda ytor.

Karta 1. Inventeringsområdet med Finlandsparken i den trädklädda delen till höger i bilden

Finlandsparken utgörs av en parkartad del i öster med välskötta gräsmattor och ett glest trädskikt. Här har ett monument rests för att påminna om Finlands och Sveriges gemensamma historia. I nordost finns en lekplats med gungor, bollplank och en basketkorg. Den något "vildare" delen av parken i väster karakteriseras av ädellövskog med tätare, delvis mycket gammalt, trädskikt och ett friväxande tämligen gräs- och örtrikt fältskikt. Inventeringsområdet inkluderar till en del även den stängslade slänten mellan bostadshusen på Smedsbacksgatan och Handelsbankens byggnad på Tegeluddsvägen. Även där dominerar ädellövträd men de är betydligt yngre än de i Finlandsparken och buskskiktet är tätare och mer artrikt. Några av områdets mest iögonenfallande och värdefulla träd, fyra jätteeckar, växer solitärt i anslutning till Tegeluddsvägen och nedgången till Gärdets tunnelbanestation.

Delområde 1: Ädellövskog   Naturvärdesklass 2 – Högt naturvärde

Ekdominerad ädellövskog med en något vildare parkkaraktär än den angränsande delen av Finlandsparken. Flera av ekarna är mycket gamla och har utvecklat egenskaper som bidrar till biologisk mångfald på ett anmärkningsvärt sätt. Håligheter ger häckningsmöjligheter för ett stort antal fåglar. Fladdermöss utnyttjar håligheterna för skydd och kanske även för övervintring. Död ved med gnagmärken antyder stor insektsaktivitet. Läckande sav gillas också av många insekter. Trastar och andra fåglar bygger bon i kronorna. Fältskiktets flora är tämligen rik med arter som gynnas av höga näringsnivåer - vitplister, löktrav, rödblåra, lundgröe, skogsnarv, kvickrot, hundäxing, teveronika. Många örter fungerar som pollenresurser för bin och andra insekter. Berget går i dagen centralt i området. En bikupa har placerats i området.

- Naturvårdsarter: Skogsalm (CR) mest unga friska skott men ett medelålders träd är angripet av almsjuka, ask (EN) friska unga skott o ett medelålders träd, häckande kaja (F), björktrast (F), koltrast (F),
- Värdeelement: Gamla grova träd - jätteekar, hålträd, död ved, berghällar.
- Invasiva arter: Jätteloka 1 m²

Delområde 2: Trädklädd park

Naturvärdesklass 2 - Högt naturvärde

Området är svagt kuperat med berg i dagen här och var. Grusade gångstigar löper genom området. Parken karakteriseras av de många gamla och grova ädellövträden – främst ek. Men trädsiktet består exempelvis även av medelålders lönn, sötkörbär, ung vartbjörk och en grov skogsalm som tyvärr är allvarligt angripen av almsjuka. Ungefär femton hasselbuketter har planterats i områdets sydöstra del nära Tegeluddsvägen. I den branta slänten mot järnvägen växer ädellövträden tätt – ek, lönn, lind och avenbok. På asfaltsplanen nedanför står två relativt stora lindar. Gräsmattorna är välklippta och hyser förutom de vanliga gräsmattegräsen engelskt rajgräs, ängsgröe och rödven även en hel del örter – tusensköna, revfingerört, och svalört till exempel.

- Naturvårdsarter: Skogsalm (CR), Nordfladdermus (NT, F), dvärgpipistrell (F), Björktrast (NT) koltrast (F), häckande sädesärla (F), gråsparv (F), talgoxe (F), kaja (F), födosökande större hackspett (F).
- Värdeelement: Jätteekar, jättealm (CR), hålträd, död ved, bärande träd

Delområde 3: Trädklädd park

Naturvärdesklass 2 - Högt naturvärde

I nära anslutning till Handelsbankens kontor på Tegeluddsvägen växer fyra jätteekar med höga natur- och kulturhistoriska värden. Kring träden har gräsmatta anlagts med sedvanliga arter som ängsgröe, engelskt rajgräs och vitklöver men där en lång rad andra arter vandrat in och bidragit till en något rikare flora – tusensköna, jordreva, revfingerört, röllika, sparvnäva med flera. De verkligt höga naturvärdena är dock knutna till de gamla ekarna som visserligen är oväntat artfattiga beträffande

mossor och lavar men som fungerar som mycket viktiga substrat för svampar, insekter och fåglar. Sannolikt häckar kaja i åtminstone en av ekarna och den rödlistade skalbaggen kardinalfärgad rödbeck sågs krypa på en av jätteekarnas bark vid fältbesök tidigt i juni.

- Naturvårdsarter: Ekticka (NT), kardinalfärgad rödbeck (NT), kaja (F).
- Värdeelement: Fyra jätteekar med stamhåligheter och död ved.

Delområde 4: Ädellövskog*

Naturvärdesklass 3 - Påtagligt naturvärde

Ung till medelålders ädellövskog i nordostsluttning bakom Handelsbankens kontorsbyggnad på Tegeluddsvägen. Flera ädellövträd finns representerade – lönn, sötkörbär, skogsalm, ask och ek. De äldsta träden, några vårtbjörkar och ett par ekar, är äldre än 60 år. I övrigt förekommer hägg och oxel. Inga barrträd noterades. De hotade och sjukdomsdrabbade träden skogsalm och ask ger i området ett friskt intryck men förekommer endast som unga träd och plantor. Död almved förekommer i delområdet och i angränsande skogsområde. Vedsvampen svartöra noterades på död kvarlämnad almved. Buskskiktet är mycket artrikt och många av buskarna är bärande. En stor andel buskar har planterats eller är trädgårdsflyktingar – forsythia, rysk kornell, skogsolvan, parkslide och vingbened till exempel. I det relativt artrika fältskiktet märks löktrav, skogsviol, underviol, häckvicker, vitsippa, stinknäva, hässlebrodd, bergsslok med flera arter. Området är gynnsamt för många fåglar. Björktrast, koltrast, talgoxe och ringduva samt solitära födosökande bin noterades i området under fältbesök den 10 maj.

- Naturvårdsarter: Skogsalm (CR), ask (EN), björktrast (NT), svartöra (NT), koltrast (F), underviol (S), solitära bin, i övrigt tämligen artrikt men utan egentliga naturvårdsarter
- Värdeelement: Död lövved – lågor, högstubbar, många bärande träd och buskar – rönn, vitoxel, hägg, sötkörbär, måbär, nyponros, trubbhagtorn, spärroxbär med flera.
- Invasiva arter: Rysk kornell anses ha hög risk för invasivitet. Detsamma gäller spärroxbär och parkslide.

*Delområdets begränsning mot omgivande skog utgörs av stängsel. Det angränsande skogsområdet utanför stängslet (grådimmat på NVI-kartan) är likt delområde 4 men inte inventerat och därför inte värderat.

Delområde 5: Allé

Naturvärdesklass 4 - Visst naturvärde

Tio unga lönnar som på sikt blir allt viktigare för den biologiska mångfalden. Allén omfattas av det generella biotopskyddet vilket innebär förbud mot verksamhet eller åtgärd som kan skada den skyddade naturmiljön, i detta fall lövträdsallén. Dispens för skadande åtgärder kan medges av länsstyrelsen om det finns särskilda skäl.

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement: Allé - trädens diameter > 20 cm

Delområde 6: Allé Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde

Sex medelålders vårtbjörkar som på sikt blir allt viktigare för den biologiska mångfalden. Allén omfattas av det generella biotopskyddet vilket innebär förbud mot verksamhet eller åtgärd som kan skada den skyddade naturmiljön, i detta fall lövträdsallén. Dispens för skadande åtgärder kan medges av länsstyrelsen om det finns särskilda skäl.

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement: Allé - trädens diameter > 20 cm

Delområde 7: Allé Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde

Fem unga lönnar som tillsammans bildar en allé och därför omfattas av det generella biotopskyddet vilket innebär förbud mot verksamhet eller åtgärd som kan skada den skyddade naturmiljön, i detta fall lövträdsallén. Dispens för skadande åtgärder kan medges av länsstyrelsen om det finns särskilda skäl.

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement: Allé - trädens diameter > 20 cm

*Delområde 7 – Lönnallé.
Samtliga träd med en diameter
> 20 cm*

Faktaruta I

Naturvärdesbedömningens klasser: Klass 1 - 3 bör alltid betraktas som skyddsvärda. Klass 4 är i normalfallet mindre skyddsvärt. Även förlust av klass 4 – marker bör dock föranleda diskussion om kompensationsåtgärder.

1. *Högsta naturvärde* – området bedöms ha särskild betydelse för biologisk mångfald på nationell eller internationell nivå. (Bedömningen är inte aktuell i den här inventeringen).

2. *Högt naturvärde* – området bedöms ha särskild betydelse för biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.

3. *Påtagligt naturvärde* – Kvaliteten motsvarar ungefär Skogsstyrelsens "objekt med naturvärde" eller länsstyrelsens "restaurerbar naturlig fodermark"

4. *Visst naturvärde* – Trots stor mänsklig påverkan finns strukturer eller arter av positiv betydelse för biologisk mångfald.

5. *Lågt naturvärde* – Hyggen, trädplantager, åkrar, igenväxande åkermark, parker med anlagda gräsmattor och unga planterade träd, hårdgjorda ytor mm.

Värdeelement: Element med särskilt positiv betydelse för biologisk mångfald – naturvårdsträd, småvatten, stenrösen, lodytor, myrstackar, död ved mm.

Träd med bevarandevärde: Träd med särskilt stor betydelse för biologisk mångfald – gamla och grova träd, träd med håligheter eller stamskador, träd som är värd åt rödlistade arter och signalarter. Även friska yngre exemplar av de hotade arterna alm och ask tillhör den här gruppen. Sälg, asp, skogslind, rönn, fågelbär, hagtorn och oxel utgör en biologisk bristvara i det svenska skogslandskapet och i stadsmiljöer och noteras ofta som bevarandevärda.

Med "mycket högt bevarandevärde" avses här jätteträd > 1m diameter, mycket gamla träd och grova hålträd av naturligt förekommande trädslag. De träd som bedöms ha "mycket högt bevarandevärde" har extra stor betydelse för bevarandet av biologisk mångfald men hyser ofta ytterligare ett antal bevarandevärda egenskaper – estetiska, kulturhistoriska och funktionella till exempel.

De *naturvårdsarter* som omnämns i texten är antingen upptagna på den svenska rödlistan 2020 eller så är de signalarter enligt Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Arter som är upptagna på Eus habitatdirektivs eller fågeldirektivs förteckning över skyddsvärda arter betraktas också som naturvårdsarter. Några av författaren själv valda naturvårdsarter används ibland, om så är fallet anges det i beskrivningen. Fridlysta arter eller särskilt sällsynta arter anges även.

Resultat och diskussion

Fladdermöss

Fladdermusinventeringen genomfördes under två sena kvällar i juli 2022 och visar att den trädklädda parken och ädellövskogen attraherar åtminstone tre fladdermusarter. Större brunfladdermus noterades ett fåtal gånger i området mellan de grövsta ekarna vid Handelsbanken i delområde 3 och den södra delen av delområde 1. Att tre olika fladdermusarter vistas i området visar att området erbjuder några grundläggande förutsättningar för fladdermöss. Här rör det sig främst om tillgång till insekter (föda), grova ihåliga träd för sommar- och eventuellt vinterviste samt eventuellt också lämpliga byggnader för vinterviste. Det är viktigt att dessa förutsättningar bibehålls under och efter den planerade förändringen av inventeringsområdet.

Art	2022-07-12	2022-07-25	Totalt
Nordfladdermus (NT)	60	15	75
Dvärgpipistrell	3	12	15
Större brunfladdermus		3	3
Temperatur	19°	20°	
Molnförhållanden	Klart	Mulet/regn	
Vind	Lugnt	Lugnt - blåsigt	
Störning*	Belysning, Ljusinstallation	Belysning, Ljusinstallation, Regn periodvis	
Besökstid	22:15 – 00:15	21:30 – 22:30	
Tabell 1. Antalet observationer i tabellen är ofta av samma individ. Siffran bör därför ses som ett mått på aktivitet snarare än på populationens storlek.			
*Gatlyktor, ledlampor virade kring en jätteek, färgade strålkastare riktade mot buskar och gräs. Även trafiken på Tegelluddsvägen utgjorde en tänkbar störning i inventeringen.			

Träd

Inventeringsområdets trädklädda delar domineras av ädellövträd – skogsek, lind, lönn, skogsalm, ask, sötkörbär och avenbok. Ur ett naturvårdsperspektiv utmärker sig främst ek men även de av svampsjukdomar hårt drabbade arterna skogsalm och ask. Eken är mycket viktig eftersom den fungerar som värdträd för hundratals

organismer, till exempel de sällsynta skalbaggar läderbagge, ekoxe och bredbandad ekbarkbock. Varav den sistnämnda förekommer i närområdet.

Flera av områdets ädellövträd har ”mycket högt bevarandevärde”. De flesta av dem är dessutom karaktärsträd som genom sin ålder, dimension och växtsätt är miljöskapande i inventeringsområdet. De tillhör Stockholms mest betydelsefulla träd ur naturvårdssynpunkt men de har även stor estetisk betydelse. De fungerar dessutom som spridningslänk mellan den södra och den norra delen av Nationalstadsparken som är ett av Nordeuropas största sammanhängande ekområden.

Inventeringsområdets träd kompletterar och förstärker Nationalstadsparkens mycket smala och bitvis nästan obefintliga getingmidja eller gröna korridor som sträcker sig mellan Vallhallavägen och Tegelluddsvägen. Gamla ekar och ersättningsträd (de något yngre ekarna) i Finlandsparken med omgivningar kan spela mycket viktig roll för många sällsynta naturvårdsarters överlevnad och för deras spridningsmöjligheter. Den starkt hotade bredbandade ekbarkbocken (EN) till exempel förekommer på några av sina få lokaler i Sverige både norr och söder om inventeringsområdet. Även den sårbara (VU) läderbaggen har lämpliga värdträd i Nationalstadsparken och i inventeringsområdet men arten saknas ännu i den här delen av Stockholm.

Karta 2. Nationalstadsparken är gråstreckad. Inventeringsområdet som är beläget intill Nationalstadsparkens "getingmidja" är markerad med en röd punkt.

Att bevara eller utveckla förutsättningarna för biologisk mångfald i den här delen av Stockholm innebär till väsentlig del att bevara och utveckla ekbestånden. Så här står det i Stockholms stads ekdatabas från 2018:

Ek (Quercus robur) är tillsammans med gran det trädslag i Sverige som har flest antal rödlistade arter knutna till sig – drygt 400 arter inom flera organismgrupper. Idag håller Stockholms län flera av de viktigaste bevarade ekmiljöerna och koncentrationerna av jätteeckar för Sverige. I Stockholms stad med omkringliggande kommuner är tätheten särskilt stor, med kärnområden för ek av betydelse i både regionalt och nationellt perspektiv. Stockholm har därför ett särskilt ansvar att bevara och vårda dessa områden.

Flera av områdets träd bedöms ha "högt bevarandevärde". De är yngre än de med "mycket högt bevarandevärde" och deras värde består bland annat i att de kommer att fungera som så kallade ersättare eller framtidsråd när de äldre träden dör eller sågas ner av säkerhetsskäl. Genom att bevara även dessa träd ökar chanserna för ett långsiktigt upprätthållande av den biologiska mångfalden i området. Det gäller särskilt för områdets ekar. Flera bärande träd, det vill säga träd som har bär och skyltande blommor, bedöms också ha högt naturvärde eftersom de spelar en viktig roll som födokälla för insekter och fåglar – exempelvis ett stort antal sötkörbär och oxel. Under inventeringen sågs gråsparv, koltrast och större hackspett äta av körbären i delområde 2.

Ett generellt råd för att i områdets skötsel värna naturvärden knutna till träd är att överväga att skapa högstubbar när riskträd ska tas ner. Genom att kapa döda eller nedsatta träd, som riskerar att falla, till högstubbar i stället för att avverka dem helt, skapas stor naturvårdsnytta för lång tid framåt.

Den här eken i delområde 1 har dött men fungerar som ett viktigt substrat för en lång rad organismer under många år framöver. Den spelar en betydande roll i det ekosystem som utgörs av Finlandsparken och dess närmaste omgivningar.

Alléer

Inom inventeringsområdet finns tre alléer. Delområde 5 med 10 lönnar och delområde 6 med 6 medelålders vårtbjörkar på andra sidan av samma namnlösa gata norr om Tegeluddsvägen. På en parallellgata har ytterligare en lönnallé planterats – delområde 7. Alléerna hyser idag inte betydande naturvärden men de har naturvårdspotential och det är naturligtvis en fördel om de kan bevaras. Alla trädraderna uppfyller kriterierna för biotopskyddad allé och det krävs dispens från det generella biotopskyddet om den planerade verksamheten riskerar att skada eller döda ett eller flera av träden. Se "Faktaruta II" nedan.

Den långa ensidiga allén i mitten av Tegeluddsvägen ligger utanför men i direkt anslutning till inventeringsområdet. Trädraden utgörs av 33 askar med en ungefärlig omkrets mellan 30 och 100 cm. Ask är en hotad art på grund av att den drabbats av en svampsjukdom (askskottsjuka) under de senaste decennierna. En allé med till synes friska askar får därmed ett extra naturvärde. Allén omfattas dessutom av det generella biotopskyddet och det krävs dispens för verksamheter som riskerar att döda eller skada något eller några av träden. Se "Faktaruta II" nedan.

Delområde 5 till vänster och delområde 6 till höger - lönn- och vårtbjörksalléerna norr om Tegeluddsvägen.

Faktaruta II

Biotopskyddsområde är en skyddsform som används för små mark- och vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är också viktiga för vanligare arter, samt för variationen i landskapet. Det finns två olika former av biotopskyddsområden. Det första innebär ett generellt skydd för vissa biotoper. Det andra att skydd för en biotop beslutas i varje enskilt fall som när exempelvis Skogsstyrelsen avsätter ett mindre skogsområde, en bäckravin eller en hassellund som biotopskyddsområde.

Den första formen av biotopskyddsområde, "generellt biotopskydd" utgörs av vissa lätt identifierbara små biotoper som är skyddade som biotopskyddsområden i hela landet hela tiden. I Finlandsparken med omgivningar är det detta generella biotopskydd som är aktuellt att ta ställning till. Dessa skyddade småbiotoper har minskat starkt till följd av rationaliserad markanvändning. De kvarvarande biotoperna utgör värdefulla livsmiljöer för växt- och djurarter i ett i övrigt tämligen artfattigt och påverkat landskap.

Biotopskydd innebär förbud mot verksamhet eller åtgärd som kan skada den skyddade naturmiljön, i detta fall lövträdsalléer. Dispens för skadande åtgärder kan medges av länsstyrelsen om det finns särskilda skäl.

För att en allé ska omfattas av biotopskyddsbestämmelserna måste definitionen för en biotopskyddad allé vara uppfylld:

- Allén ska bestå av minst fem lövträd som är planterade i en enkel eller dubbel rad.
- Allén ska till övervägande del utgöras av vuxna träd, vilket innebär att minst hälften av träden ska vara vuxna. Med vuxna träd avses träd som mäter minst 20 cm i diameter i brösthöjd eller har uppnått en ålder av 30 år.
- Allén ska vara belägen längs en väg eller det som tidigare utgjort en väg, eller i ett i övrigt öppet landskap.

Påverkan

Den planerade bebyggelsen/omdaningen av "Tegeluddsvägen" bör kunna genomföras utan negativ påverkan på naturmiljön i inventeringsområdet. För att det ska uppnås är det av största vikt att de äldsta ekarna och yngre ersättare till dem inte kommer till skada.

De exploateringsarbeten som planeras i området bör inte allvarligt hota enskilda träd, områdets ekologi och naturvärden. Men om naturområden i undantagsfall tas i anspråk för transporter, upplag eller liknande kan träden komma till skada. Krona, bark och stam kan skadas, rötter kan blottläggas och skadas och inte minst allvarligt; marken kan kompakteras. Det sistnämnda innebär bland annat att rötternas syreupptagning försämras eller upphör och vatten får svårare att tränga ner i marken - rötterna kan dö. För att minimera sådana skador blir skötsel och i synnerhet skydd av träd som inte avverkas särskilt viktigt.

Trädskyddsområde

Ett trädskyddsområde rekommenderas för varje träd med "mycket högt" bevarandevärde och "högt" bevarandevärde under exploateringsarbetet. Principen "så långt avstånd som möjligt från trädet" ska gälla vid allt maskinarbete och vid transporter. De avståndsrekommendationer som SLU:s "Standard för skyddande av träd vid byggnation" anger för träd med stamdiameter 20 – 65 cm ett skyddsområde med 10 meters radie från stammens mitt. För grövre träd gäller 15 meters radie mätt från stammens mitt. Med tanke på det stora antalet grova träd, träd med högt eller mycket högt bevarandevärde och avståndet dem emellan är den säkerhetsmarginalen troligen inte möjlig att hålla för alla träd. Därför är det viktigt att använda barriärer och markskydd när arbete, trots skaderisker, måste bedrivas inom trädskyddsområdet.

Barriärer och markskydd

Utsatta trädstammar skyddas under byggnadsprocessen av kraftigt virke som hålls fast runt stammen med hjälp av band, rep eller på annat skonsamt sätt. Barriärer i form av betongsuggor eller liknande placeras så att marken kring känsliga träd skyddas från tung trafik. Trafiken kan även på annat sätt behöva begränsas till ett eller ett par stråk i byggområdet. För att minska risken för kompaktering av marken och skador på ytliga rötter placeras plattor eller annat tryckavlastande material ut kring särskilt skyddsvärda träd där viss trafik ändå kommer att tillåtas. Inga upplag bör tillåtas i ett trädskyddsområde. Blottlagda rötter hålls fuktade tills de hinner täckas över av jordmassor.

Naturvårdsarter

Nedan redovisas ett urval arter som genom sina miljökrav signalerar höga naturvärden eller är intressanta på annat sätt för inventeringsområdet. Dessa arter har tillsammans med biotopens egenskaper bidragit till naturvärdesbedömningen. I huvudsak utgörs förteckningen av arter som noterats under inventeringen 2022 men i några få fall har även arter från Artportalen (AP) tagits med.

Fladdermöss (F)

Tre av våra absolut vanligaste fladdermusarter, nordfladdermus (NT), dvärgpipistrell och större brunfladdermus, noterades under inventeringen 2022 och uppehåller sig med stor sannolikhet regelbundet i området i och kring Finlandsparken – delområde 1, 2 och 4.

Fåglar (F)

Björktrast (NT)

Typiskt för björktrasten är att den ofta söker föda i våra gräsmattor – ett beteende som gjort att den närmast sig oss människor. En populationsminskning förde upp arten på den svenska rödlistan 2020. 3-4 björktrastar noterades födosökande i delområde 2 och 2 individer uppehöll sig i delområde 4. Häckningsförutsättningar finns i området.

Kråka (NT)

Rödlistad 2020 på grund av en kraftig populationsminskning de senaste två decennierna. Den uppehåller sig gärna i jordbruksbygd och nästan alltid nära människor. En kråka noterad i delområde 1.

Sannolika häckfåglar: Gråsparv, talgoxe, blåmes, kaja, björktrast (NT), koltrast

Artportalen (Rödlistade fågelarter noterade under perioden 2000 – 2022)

Grönfink (EN) - Tänkbar häckfågel, ej noterad under inventeringen

Gråtrut (VU) - Inte knuten till inventeringsområdet.

Rödvingetrast (NT) – Ej sannolik häckfågel, noterad födosökande enligt AP.

Insekter

Kardinalfärgad rödrock (NT)

Kardinalfärgad rödrock är en vackert färgad knäppare som lever större delen av sitt liv i det fördolda i håliga lövträd med rötskadad ved. Gamla ekar med mulm (gnagmjöl) är ett viktigt substrat för arten. Den betraktas som följeart till den sällsynta läderbaggen som är en mycket viktig naturvårdsart eftersom där den förekommer trivs även en lång rad andra kräsna organismer. En kardinalfärgad rödrock noterades under inventeringen på barken av en jätteek – träd nr 44 framför Handelsbankens kontor på Tegeluddsvägen.

Kärlväxter

Ask (EN)

Ett högvuxet ädellövträd som 2010 togs upp i den nya rödlistan på grund av aggressiva angrepp av en svampsjukdom, askskottsjukan, som angriper både unga och gamla träd och därmed hotar att allvarligt reducera det svenska beståndet. I inventeringsområdet förekommer ung ask i delområde 4 och i delområde 1 där även ett par medelålders träd växer.

Skogsalm(CR)

Skogsalm är ett vanligtvis högvuxet ädellövträd som 2010 togs upp i den nya rödlistan på grund av aggressiva angrepp av en svampsjukdom, almsjuka, som sprids av skalbaggen, almsplintborre. Svampen angriper endast äldre träd. En jättealm i delområde 2 har angripits. Några unga, till synes friska, almar noterades i delområde 4.

Underviol (S)

Underviol är en typisk lundväxt och är en bra signalart för bland annat skuggiga lövlundar med mullrik mark. En liten planta påträffades i delområde 4.

Svamp

Ekticka (NT)

Rödlistad ticka som i Sverige växer på stammar och ibland även grenar av gamla ekar. Den hovformade fruktkroppen kan bli mycket gammal (>70 år) och är genom sin form och sitt växtsätt relativt lätt att känna igen. Funnen vid basen på en av jätteekarna utanför Handelsbankens kontor.

Svartöra (S)

En gelésvamp typisk för nordlig ädellövskog – helst i skuggiga lundartade miljöer på död almved. Några fruktkroppar hittades på död almved i delområde 4.

Faktaruta III

Rödlistans kategorier:

LC = Livskraftig

NT = Missgynnad

VU = Sårbar

EN = Starkt hotad

CR = Akut hotad

RE = Utdöd (Nationellt)

S = Signalart enligt Skogsstyrelsen. Där det förekommer signalarter är chansen stor att det finns höga naturvärden och att det finns sällsynta och hotade arter. Ju fler signalarter som uppträder tillsammans i ett område desto högre naturvärden signalerar de.

F = Fridlyst (skyddad art - olika regler kan gälla i olika län).

A = Adoxas utvalda signalart

Ett ur naturvårdssynpunkt mycket värdefullt inslag i delområde 1 – en död ek med stor stamhålighet och mulm (gnagmjöl och diverse annat organiskt material)

Historiska kartor

Karta 1. Ekonomiska kartan från 1967. Här visar de gulmarkerade fälten att delar av inventeringsområdet då brukades som trädgård.

Karta 2. Flygbild från 1950- eller 1960 talet. Trädsiktet är glest och utgörs huvud-

sakligen av ekar. Dagens lövskog/park har fått växa sig tätare och består därför till en väsentlig del av träd i åldersspannet 60 – 70-år.

Referenser:

Widenfalk L med flera, Stockholm Stads Ekdatabas: Uppdatering och komplettering, Miljöförvaltningen Stockholms stad 2018.

Den nya nordiska floran, Mossberg, Stenberg, Wahlström & Widstrand, 2003

Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, Nitare m fl, Skogsstyrelsens förlag, 2000.

Rödlistade arter i Sverige, Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala, 2020.

Svensk standard SS 199000:2014, Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Swedish Standards Institute 2014.

<http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html> (Lantmäteriets historiska kartor), Ekonomiska kartan ca 1967.

Östberg, Johan 2015. Standard för trädinventering i urban miljö Version 2.0. Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning Sveriges lantbruksuniversitet, rapport 2015:14.

<https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=bdd5917cfc444ba39c05a7e69acd5abf>

<https://www.eniro.se/>

www.artportalen.se

<http://artfakta.artdatabanken.se>

<http://www.google.com/earth>

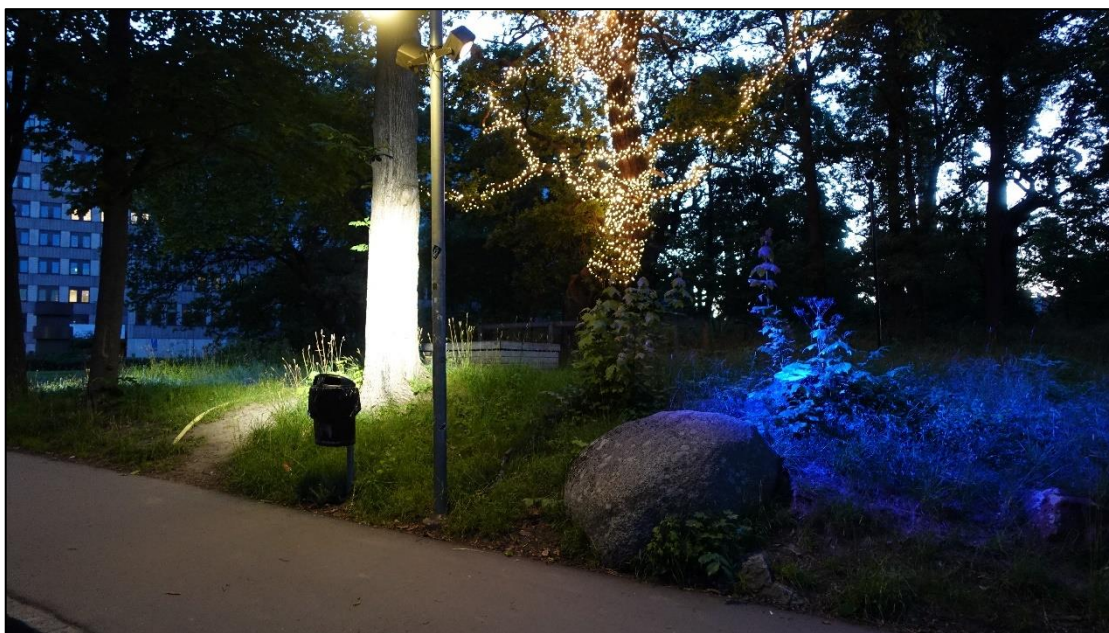
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

Bilagor:

- 1 Miljö- och artbilder.
- 2 NVI-karta – naturvärdesbedömning och värdeelement.
- 3 Trädförteckning. (Trädkarta levereras digitalt i dwg-format).

Bilaga 1
Miljö- och artbilder

Delområde 1: Olika typer av ljusinstallationer som kan påverka fladdermöss.

Delområde 4: Skogsviol – en av tämligen många ”vilda” arter i delområdet.

Delområde 4. Signalarten svartöra växer på död almved som sågats ner men föredömligt lämnats kvar.

Delområde 3. På jätteeiken, träd 44, sågs ett exemplar av en röd skalbagge (knäppare). Det finns några snarlika arter men det är med stor sannolikhet kardinalfärgad rödbeck (NT). Den är följeart till läderbagge och ett exempel på de många arter som utnyttjar de gamla ekarna på olika sätt för sin överlevnad.

Delområde 2, västra delen. Gammal ek med håligheter och häckande kaja.

Delområde 1. Berghäll och medelålders ek, en så kallad ersättare. I bakgrunden inventeringsområdets grövsta ek – 607 cm i omkrets. Döda stamdelar, håligheter, och mulm skapar fina förutsättningar för hög biologisk mångfald.

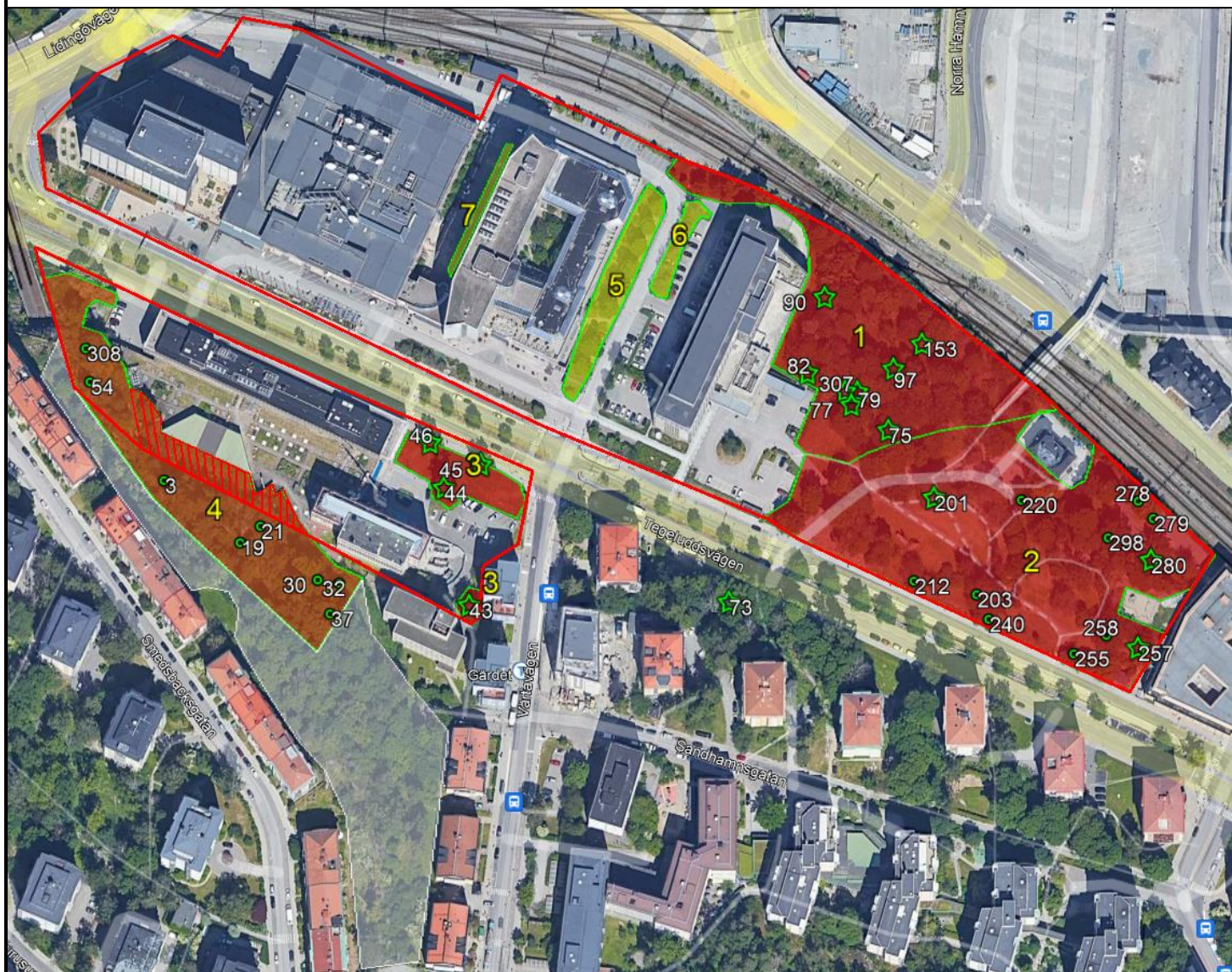

*Delområde 2.
Inventeringsområdet
kännetecknas inte av någon
rik moss- och lavflora men
på vissa träd etablerar sig
ändå några tåliga arter som
på lönnstammen här med
den vackra väggslävan. Här
syns även små exemplar av
skrynkellav, hjälmrosettlav
och allémossa.*

Bilaga 2

NVI-karta, naturvårdsarter, jätteträd och andra värdeelement

Teckenförklaring

Rött - Klass 1. Naturvärdesobjekt med högst naturvärde (förekommer ej i detta område)

Rött(transparent) – Klass 2. Naturvärdesobjekt med högt naturvärde, delområdesnummer

Orange – Klass 3. Naturvärdesobjekt med påtagligt naturvärde

Gult – Klass 4. Naturvärdesobjekt med visst naturvärde

Numrerade värdelement och naturvårdsarter

Numrerat jätteträd (stamdiametern > 1 m i brösthöjd)

Rödstrekat = Inventerad mark som är underbyggd

Grådimmat = Icke inventerad ädellövskog

Röd begränsningslinje = Inventeringsområdet

Finlandsparken är bokstavligen ett smultronställe. De här bären växer i nordöstra delen av delområde 2.

Värdeelement och naturvårdsarter

Den hoppande numreringen följer av praktiska skäl trädinventeringens numrering eftersom i stort sett alla värdeelement och naturvårdsarter i tabellen nedan är kopplade till träd. Se även bilaga 3 - Trädförteckning.

3	Unga skogsalmplantor (CR) finns spridda i delområde 4 och även i delområde 1 och 2
19	Högstubbar x 2 - alm och vårtbjörk
21	Högstubbe - vårtbjörk
30	Ask (EN) ung och frisk
32	Högstubbe - vårtbjörk
37	Skogsalm (CR) ung, frisk, 26 cm i omkrets
43	Jätteek 403 cm i omkrets - ekticka (NT)
44	Jätteek 552 cm i omkrets - kardinalfärgad rödbeck (NT)
45	Jätteek 486 cm i omkrets
46	Jätteek 454 cm i omkrets
54	Signalarten svartöra på kapad almved
75	Jätteek 476 cm i omkrets
77	Jätteek 438 cm i omkrets, rikligt med unga almskott
79	Jätteek 324 cm i omkrets
82	Jätteek 607 cm i omkrets
90	Jätteek 411 cm i omkrets
97	Jätteek 380 cm i omkrets
153	Jätteek 427 cm i omkrets
201	Skogsalm (CR) 355 cm i omkrets, angripen av almsjuka
203	Sötkörbär 145 cm i omkrets
212	Sötkörbär 112 cm i omkrets
220	Skogsalm (CR), frisk, 53 cm i omkrets
240	Sötkörbär 110 cm i omkrets
255	Hassel ca 25 cm (stam med största omkrets), ca 15 mångstammiga buketter
257	Jätteek 380 cm i omkrets
258	Ek 255 cm i omkrets
278	Parklind 191 cm i omkrets
279	Parklind 190 cm i omkrets
280	Jätteek 347 cm i omkrets
298	Ek 294 cm i omkrets
308	Död skogsalm